نامه به سردبیر

لزوم انطباق آموزش‌های طب رزم با آموزش‌های دانشگاهی در مراکز آموزشی – درمانی نیروهای مسلح

زهرا اسدی لمعه دشت. کارشناس ارشد مدیریت آموزش بیمارستان خانواده نزاجا . دانشگاه علوم پزشکی اجا
پست الکترونیکی:gisouasadi@gmail.com

سر دبیر محترم

طب رزم به عنوان یکی از تخصص‌های کلیدی و استراتژیک در علوم پزشکی نظامی، در تقاطع میان دانش تئوریک و عملگرایی میدانی قرار دارد. این حوزه، که نقشی بی‌بدیل در حفظ و ارتقای سلامت جسمی و روانی نیروهای مسلح ایفا می‌کند، با چالش‌هایی روبروست که یکی از اساسی‌ترین آن‌ها، عدم انطباق میان برنامه‌های آموزشی موجود در این رشته و استانداردهای دانشگاهی است. این چالش نه تنها بر کیفیت آموزش تأثیر می‌گذارد، بلکه در توانمندسازی نیروهای درمانی برای مواجهه با موقعیت‌های پیچیده و بحرانی نیز خلل ایجاد می‌کند.

در شرایط فعلی، نظام آموزش طب رزم در بسیاری از کشورها، به ویژه در مراکز آموزشی–درمانی نیروهای مسلح، بیشتر بر مبنای انتقال تجربیات میدانی و تمرکز بر جنبه‌های عملی طراحی شده است. این در حالی است که آموزش‌های دانشگاهی، به عنوان منبع اصلی دانش روزآمد و پژوهش‌های علمی، اغلب از نیازهای خاص و چالش‌های محیط‌های رزمی فاصله دارند. طب رزم در ذات خود ماهیتی دوگانه دارد. از یک سو باید به پیچیدگی‌های میدان نبرد، فشارهای روانی، و شرایط خاص بحران‌ها پاسخ دهد و عمدتا بر مبنای انتقال تجربیات میدانی و مهارتهای عملی طراحی شده و از سوی دیگر نیازمند دانش تئوریک و پژوهش‌های روزآمد است که در محیط‌های آکادمیک شکل می‌گیرد. نبود ارتباط نظام‌مند میان این دو جنبه، پیامدهایی جدی را به همراه داشته است. کادر درمانی نظامی، که در میدان‌های بحرانی وظیفه نجات جان انسان‌ها را بر عهده دارند، غالباً با چالش‌هایی روبرو هستند که ریشه در عدم تطابق دانش آکادمیک با نیازهای عملیاتی دارد. این مسئله نه تنها کارآمدی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بلکه می‌تواند در شرایط بحرانی به بروز خطاهای غیرقابل جبران منجر شود. و به وضوح در عملکرد کادر درمانی نیروهای مسلح منعکس شود نیروهایی که در شرایط بحرانی باید به سرعت و با دقت تصمیم بگیرند.

تجربیات موجود نشان می‌دهد که آموزش‌های طب رزم، اگرچه بر پایه نیازهای عملی طراحی شده‌اند، اما به دلیل فاصله گرفتن از پژوهش‌های روز و استانداردهای دانشگاهی، گاهی توان ارائه راهکارهای مؤثر و علمی را از دست داده و نمی‌توانند با پیچیدگی‌های علمی مدرن همگام شود. در سوی مقابل، آموزش‌های دانشگاهی که به شدت تئوریک و پژوهش‌محور هستند، اغلب کمتر به نیازهای واقعی میدان عمل توجه دارند. این شکاف، ضرورت ایجاد یک پل ارتباطی میان این دو سیستم را به وضوح آشکار می‌کند.

برای رفع این چالش، باید نگاه تازه‌ای به نقش مراکز آموزشی–درمانی نیروهای مسلح داشته باشیم. این مراکز می‌توانند به عنوان بستری برای هم‌افزایی میان تجربه‌های عملی و دانش تئوریک عمل کنند. انطباق برنامه‌های آموزشی با نیازهای عملیاتی، بازنگری در شیوه‌های تدریس، و استفاده از فناوری‌های آموزشی نظیر شبیه‌سازی و ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی می‌تواند بخشی از راه‌حل باشد.

همچنین، همکاری نزدیک میان دانشگاه‌ها و مراکز درمانی نظامی، طراحی برنامه‌های مشترک آموزشی و پژوهشی، و ایجاد فرصت‌های تبادل دانش میان اساتید و متخصصان، از دیگر اقدامات ضروری در این زمینه است. چنین تعاملاتی می‌تواند نه تنها کیفیت آموزش را ارتقا بخشد، بلکه به افزایش آمادگی نیروهای مسلح در مواجهه با چالش‌های میدانی و بهبود کارآمدی خدمات درمانی کمک شایانی کند.

1 .Smith, J., & Roberts, K. (2020). Military Medicine: Training and Adaptation Strategies. Journal of Military Health, 35(2), 145-160.

2 .Brown, L., & Green, M. (2019). Integrating Tactical Combat Casualty Care into Medical Education. Military Medical Journal, 12(3), 98-112.

۳. سازمان بهداشت جهانی. (۲۰۲۱). راهنمای آموزش پزشکی در شرایط بحران و جنگ. انتشارات WHO.

۴. مجتهدی، س. (۱۴۰۰). تحلیل راهبردی آموزش پزشکی نظامی در ایران: چالش‌ها و فرصت‌ها. مجله پژوهش‌های پزشکی نظامی، ۱۵(۴)، ۲۱۰–۲۲۵.

۵. مرکز مطالعات پزشکی نظامی آمریکا. (۲۰۲۲). استانداردهای بین‌المللی در آموزش پزشکی نظامی. Washington, DC: Military Medicine Press.

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-29]